

Η πειρατεία στα χρόνια της Ελληνικής Επανάστασης και η αντιμετώπιση της από τον Καποδίστρια

Κολοβός Γεώργιος

Πτυχιούχος ΑΤΕΙ Πειραιά

Διοίκηση Μεταφορικών και Ναυτιλιακών Επιχειρήσεων

**«Η πειρατεία στα χρόνια της Ελληνικής Επανάστασης και η
αντιμετώπιση της από τον Καποδίστρια»**

διανέμεται ελεύθερα στο διαδίκτυο σε μορφή ψηφιακού βιβλίου

με άδεια [Creative Commons](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/deed.el)

[Αναφορά προέλευσης - Μη Εμπορική Χρήση - Παρόμοια Διανομή | 3.0 Ελλάδα]

Εισαγωγή

Κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες που επικράτησαν, οδήγησαν στην έξαρση της πειρατείας. Σε αυτή, στράφηκαν άνεργοι ναυτικοί και πρόσφυγες. Έτσι σε όλη της διάρκεια του Αγώνα, αναρίθμητα ήταν τα περιστατικά πειρατείας που έλαβαν χώρα. Κυριότερες βάσεις των πειρατών ήταν οι Σποράδες και η Γραμβούσα. Όταν ο Καποδίστριας ήρθε στην Ελλάδα, ήταν επιφορτισμένος με την αντιμετώπιση της. Την αρχηγία της επιχείρησης στις Σποράδες ανέλαβε ο Μιαούλης και στη Γραμβούσα ο Βρετανός υποναύαρχος Στέινς. Μέσα σε λίγες ημέρες η επιχείρηση τελείωσε με επιτυχία. Έτσι καταπολεμήθηκε σε μεγάλο βαθμό η πειρατεία και ολόκληρη η Ευρώπη επαίνεσε τον Καποδίστρια.

Στα χρόνια πριν την Ελληνική Επανάσταση

Στα μέσα του 18^{ου} αιώνα, το Οθωμανικό Ναυτικό διατηρούσε ίχνη μόνο από την παλιά του δόξα. Κάθε είδους πειρατές (Αλγερινοί, Τυνησιοί κ.α.) λεηλατούσαν νησιά και παράλια της Μεσογείου, καθώς και εμπορικά πλοία. Το 1788, η Πύλη για να αντιμετωπίσει αυτή την κατάσταση, επέτρεψε στους Έλληνες ναυτικούς, να εξοπλίσουν επίσημα πλέον τα πλοία τους, ώστε να μπορούν να προστατευτούν αποτελεσματικά, αποκρούοντας τις πειρατικές επιθέσεις. Ο εξοπλισμός των πλοίων είχε άμεσο αποτέλεσμα τη μείωση των πειρατικών επιθέσεων και τη σωτηρία ανθρώπινων ζωών, πλοίων και εμπορευμάτων. Αυτή η απόφαση, σηματοδότησε νέα ώθηση στη ναυτική ανάπτυξη και την ευημερία ελληνικών περιοχών που οι κάτοικοί τους είχαν ως κύρια ασχολία τη ναυτιλία (Υδρα, Σπέτσες, Ψαρά, Πόρος, Κάσος, Γαλαξίδι Τρίκερι). Η επανάσταση της Γαλλίας και οι ευρωπαϊκοί πόλεμοι που ακολούθησαν, προκάλεσαν την αύξηση των κερδών – μέσω του εμπορίου – των ναυτικών και τους έδωσαν τη δυνατότητα να αυξήσουν τον αριθμό των πλοίων, να βελτιώσουν την κατασκευή τους ώστε να γίνουν πιο ταχύπλοα και να ταξιδεύουν με περισσότερα άτομα, από το συνηθισμένο πλήρωμα.

Στα χρόνια της Ελληνικής Επανάστασης

Μέχρι και την έναρξη της Επανάστασης, όπως ήταν φυσικό, δεν υπήρξαν νομοθετικά κείμενα για την πάταξη της πειρατείας. Ωστόσο με την κήρυξη του Αγώνα, εκδόθηκε από τα νησιά Ύδρα, Σπέτσες και Ψαρά, διάταξη για την διανομή των λειών (30 Μαρτίου 1821) με την οποία θεσπίστηκαν και οι πρώτες κυρώσεις κατά των πειρατών. Την ανωτέρω διάταξη, υιοθέτησε και το Υπουργείο των Ναυτικών, όταν

συστήθηκε για πρώτη φορά στη Κόρινθο την 6 Μαρτίου 1822, αποτελούμενο από έναν αντιπρόσωπο από κάθε προαναφερθέν νησί. Στις 19 Απριλίου 1821, σε προκήρυξη των κατοίκων της Ύδρας τονιζόταν ο σεβασμός στην ουδέτερη σημαία και εφιστόταν η προσοχή στην αμερόληπτη νηοψία. Πιο συγκεκριμένα, τόνιζαν ότι όλοι έπρεπε να σέβονται τα πλοία με ουδέτερη σημαία, έστω και αν αντιπροσώπευαν εχθρικά συμφέροντα και να τα εμποδίσουν μόνο αν μετέφεραν στρατεύματα ή πολεμοφόδια, αλλά και τότε να παίρνουν τα πολεμοφόδια καταβάλλοντας την αξία τους και ύστερα να τα οδηγούν άθιχτα, μαζί με τα εχθρικά στρατεύματα στα λιμάνια από όπου είχαν ξεκινήσει.

Κατά την πρώτη έξοδο του ελληνικού στόλου (22 Απριλίου 1821), ένα από τα πλοία των Σπετσών υπό των πλοίαρχο Αργύριο Στεμνιτζιώτη, κατέλαβε μια αυστριακή γολέτα με Τούρκους επιβάτες, των οποίων άρπαξε πολλά πράγματα και έβαλε τη ζωή τους σε κίνδυνο. Με αυστηρή διαταγή όμως του στόλου, οι επιβάτες έμειναν άθικτοι και έφυγαν όλοι σώοι με την αυστριακή γολέτα, αφού πρώτα τους επιστράφηκαν τα πράγματα τους, ενώ ο παραβάτης πλοίαρχος γύρισε τιμωρημένος στο νησί του. Αυτή η ενέργεια του στόλου, έδειχνε τις προθέσεις των προκρίτων των τριών νησιών, να κρατήσουν την τάξη στη θάλασσα και να σεβαστούν τις ουδέτερες σημαίες. «Βάσιμος σκοπός μας είναι» έγραφαν οι Σπετσιώτες, «να διαφυλάξουμε τα δίκαια των εθνών».

Στις 23 Απριλίου του 1821, στο πρώτο «προκήρυγμα του ελληνικού στόλου» αναφέρεται ρητά ότι «στόχος των Ελλήνων είναι οι Οθωμανοί και όχι οι άλλες δυνάμεις που είναι σεβαστές και τιμώμενες και ότι όποιος πειράξει αδίκως και ληστρικός ή πλοίο ελληνικό ή άντρα χριστιανό ή άλλης δύναμης ουδέτερης, θα κρίνεται εχθρός του γένους και θα καταστρέφεται».

Στις 27 Απριλίου, ο στόλος έφτασε στη Βρύση του Πασά, στο βόρειο μέρος της Χίου. Την επόμενη ο Γιακουμάκης Τομπάζης, που είχε εκλεγεί αρχηγός του υδραϊκού στολίσκου και ναύαρχος του στόλου, έδωσε όρκο, όπου μεταξύ άλλων ανέφερε : «να κινήσω το ναυτικόν της Ύδρας κατά του βαρβάρου τυράννου της πατρίδος και των οπαδών του, χωρίς να βλάψω άλλον, όπου κριθή εύλογον από το κοινόν συμβούλιον, ...να σέβωμαι την ιδιοκτησία των αθών ομογενών μας, των ευρωπαϊκών υπηκόων και αυτών των Τούρκων, όταν παραδίδωσι τα όπλα χωρίς πόλεμον., ...να φέρω ή να στείλω εις Ύδραν το μέρος των λαφύρων όπου ο παρών στόλος ήθελε κάμει, δια να τα μοιράσει η πατρίς κατά τους νόμους όπου θέλει διορίσει. Αν δε παραβώ τον άνω ζητηθέντα όρκον μου, κηρύττομαι ανάξιος του εμπιστευθέντος μοι υπουργήματος και

υπόχρεως να δώσω λόγο εις τον Θεόν, εις την πατρίδα μου και εις όλους τους αρχηγούς του γένους.»

Ο Δημήτριος Υψηλάντης τον Ιούλιο του 1821, σε εγκύκλιο που εξέδωσε μεταξύ των άλλων καθόρισε και τις πρώτες διατάξεις περί καταδρομής. Σ' αυτή έλεγε : «όποιος θέλει να αρματώσει και να εκβή εις κούρσος, πρέπει να πάρει από τους εφόρους του τόπου του αποδεικτικόν της τιμότητος και αξιότητός του και με το αποδεικτικόν τούτο, να έρχεται εις μίαν των τριών νήσων, Ύδρα, Σπέτζιες και Ψαρά προκειμένου να πάρουν την άδεια». Στη συνέχεια καθόριζε τις συνέπειες για κείνους που δεν εφάρμοζαν σωστά την εγκύκλιο και ρύθμιζε τα της διανομής της λείας.

Σε εκτέλεση σχετικού ψηφίσματος του πρώτου Ελληνικού Συντάγματος της Επιδάουρου, δημιουργήθηκε για την διανομή των λειών και τιμωρία των πειρατών το «Θαλάσσιον Κριτήριον». Το δικαστήριο αυτό, απαρτιζόταν από πέντε μέλη και εκδίκασε από τις 17 Απριλίου 1823, τις ανωτέρω υποθέσεις και ήταν το πρώτο ελληνικό δικαστήριο. Αργότερα από τον Καποδίστρια, συστήθηκε και «Ανώτατο Συμβούλιο της ανακρίσεως των αποφάσεων» του «Θαλάσσιου Κριτηρίου», συγκροτημένο από τέσσερα μέλη και στο οποίο εκδικαζόντουσαν οι εφέσεις των υποθέσεων του «Θαλασσίου Κριτηρίου».

Όστόσο όταν το 1822, η Προσωρινή Διοίκηση διακήρυξε τον αποκλεισμό των τουρκικών φρουριών, πολλά ευρωπαϊκά πλοία διασπούσαν τους αποκλεισμούς προμηθεύοντας τους πολιορκημένους Τούρκους. Έλληνες ναυτικοί ανέλαβαν να σταματήσουν αυτούς τους ανεφοδιασμούς, αλλά παράλληλα άδραξαν την ευκαιρία και ναυτικοί, οι οποίοι δρώντας ως κοινοί πειρατές, επετίθεντο προς αναζήτηση λείας στα σκάφη που διεξήγαγαν εμπόριο στη Μεσόγειο. Όμως στις αρχές του Αγώνα, τα ευρωπαϊκά κράτη δεν είχαν αναγνωρίσει στους Έλληνες το δικαίωμα των εμπολέμων και έτσι δεν αναγνώριζαν τη νομιμότητα των καταδρομών χαρακτηρίζοντας αυτές σαν πράξεις πειρατικές.

Εδώ θα πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ πειρατών και κουρσάρων. Οι κουρσάροι ασκούσαν πολεμική πειρατεία ή κούρσεμα. Πρόκειται για πολεμικές πράξεις που είχαν την έγκριση και την υποστήριξη της κυβέρνησης του κράτους από το οποίο προέρχονταν οι κουρσάροι ή μιας άλλης. Αυτές οι πράξεις, απέβλεπαν στο να παρενοχλούν τις θαλάσσιες μεταφορές των εμπολέμων (επίθεση σε εχθρικές βάσεις και πλοία και αρπαγή φορτίων) και να ελέγχουν τις μεταφορές των ουδετέρων, ασκώντας νηοψία. Αντίθετα η πειρατεία γινόταν χωρίς κυβερνητική έγκριση και μόνο για ληστεία. Στην πράξη όμως, τα πράγματα δεν ήταν τόσο ξεκάθαρα και πολλοί

πειρατές αναγνωρίζονταν από τις κυβερνήσεις τους και έπαιρναν δίπλωμα κουρσάρου με τον όρο να επιτίθεντο σε εχθρικά πλοία. Σε περίπτωση ανάγκης, είχαν την έγκριση να εισέλθουν σε ουδέτερα λιμάνια για ανεφοδιασμό ή επισκευές.

Στα τέλη του δεύτερου έτους της Επανάστασης και στις αρχές του τρίτου, ακολούθησε η μεταστροφή της βρετανικής πολιτικής. Έτσι οι δηλώσεις του Υπουργού Εξωτερικών Κάνιγκ και του κυβερνήτη Χάμιλτον της φρεγάτας «Cambrian», περί της αναγνώρισης από τα ελληνικά πλοία του δικαιώματος της νηοψίας επί βρετανικών εμπορικών και της κατάσχεσης των λαθραίων εμπορευμάτων του πολέμου κάθε είδους το οποία προοριζόταν για τους εχθρούς, σήμαιναν δύο πράγματα. Πρώτον, την αναγνώριση της ελληνικής πλευράς ως εμπόλεμο μέρος και δεύτερον ότι οι ελληνικές επιθέσεις κατά οθωμανικών πλοίων θεωρούνταν πια, νόμιμες πράξεις πολέμου. Κατόπιν αυτών της δηλώσεων, πέντε ελληνικά καταδρομικά που είχαν χαρακτηριστεί ως πειρατικά και είχαν προσθεθεί από τους Βρετανούς στα υπό βρετανική κατοχή τότε Επτάνησα, αφέθησαν ελεύθερα και απελευθερώθηκαν Έλληνες ναύτες που κρατούντο με το πρόσχημα ότι ενεργούσαν πειρατεία.

Οι υποχρεώσεις των Ελλήνων ναυτικών για σεβασμό στην ουδέτερη σημαία και την αμερόληπτο νηοψία, επισημοποιούνται και από την διακήρυξη των προκρίτων της νήσου Ύδρας, περί σεβασμού του Διεθνούς Δικαίου της 31 Ιανουαρίου 1823.

Όμως το 1824, η κατάσταση άρχισε να επιδεινώνεται με τη συμμετοχή στον πόλεμο του αιγυπτιακού στόλου. Αυτό το γεγονός προξένησε την αύξηση των ευρωπαϊκών πλοίων (κυρίως των αυστριακών) τα οποία έσπευσαν να βοηθήσουν τους Αιγυπτίους. Η ελληνική κυβέρνηση ωστόσο, τόνιζε στα καταδρομικά πλοία την ανάγκη τήρησης της ουδετερότητας κατά τις νηοψίες, σύμφωνα με τις αρχές του διεθνούς δικαίου. Οι ναύαρχοι όφειλαν να στέλνουν τα εχθρικά φορτία στην έδρα της κυβέρνησης και να φέρονται με φιλανθρωπία στα πληρώματα που συνελάμβαναν.

Οι καταδρομές στην αρχή, είχαν θετικά αποτελέσματα (οικονομική ωφέλεια απαραίτητη για τη συντήρηση του Αγώνα και την επιβίωση των ναυτικών, περιορισμός του τουρκικού στόλου στα Στενά, με συνέπεια την χωρίς δυσκολίες εξάπλωση της Επανάστασης σε όλο τον ελληνικό χώρο). Δυστυχώς όμως με τη πάροδο του χρόνου, η καταδρομή εξελίχθηκε σε ασύστολη πειρατεία στρεφόμενη όχι μόνο εναντίων Τούρκων και Ελλήνων αλλά και ξένων πλοίων (Αγγλικά, Γαλλικά, Ολλανδικά, Αυστριακά κ.α.)

Οι λόγοι είναι πολλοί αλλά ο κυριότερος είναι ότι η κεντρική διοίκηση δεν είχε τη δυνατότητα εφαρμογής των διατάξεων που εξέδιδε. Έτσι περιορίστηκε μόνο να τροποποιήσει τις διατάξεις, ώστε η άδεια καταδρομής να δίνεται όχι από τα Ναυαρχεία των τριών νησιών αλλά από τη Κεντρική Διοίκηση. Όμως η όλο και πιο συχνή έκδοση αδειών καταδρομής, συνέτεινε στην περαιτέρω εξάπλωση της πειρατείας, αφού πολλοί ναυτικοί χρησιμοποιούσαν τα έγγραφα αυτά όχι μόνο για τη νηοψία πλοίων αλλά και για την αρπαγή εμπορευμάτων. Στην πειρατεία, κατέφευγαν για να επιζήσουν και πολλοί πρόσφυγες από κατεστραμμένες περιοχές. Ακόμα ένας από τους λόγους που ενίσχυσε την πειρατεία ήταν η δημιουργία Εθνικού Στόλου, όταν έπαψε η χρησιμοποίηση ιδιωτικών πλοίων και η ναυτολόγηση πληρωμάτων από τα αργούντα ιδιωτικά πολεμικά στα λιμάνια των τριών νησιών (Υδρα, Σπέτσες, Ψαρά). Μέσα σε αυτή τη κατάσταση, τα νησιά θεωρούσαν ότι ήταν ανεξάρτητα από τη Κεντρική Διοίκηση και ότι ο στόλος τους θα μπορούσε να εξασκεί πειρατεία, η οποία αποτελούσε και την κυρία οικονομική πρόσοδο για την επιβίωση των νησιωτικών αυτών πληθυσμών. Στη πραγματικότητα τα ίδια άτομα ήταν στη στεριά ληστές και στη θάλασσα πειρατές.

Το 1825, ο αμερικανικός στόλος κατέπλευσε στο Αιγαίο. Επισκέφτηκε πρώτα τη Σμύρνη και στη συνέχεια το Ναύπλιο, όπου κατάπλευσε υψώνοντας την ελληνική σημαία και χαιρετίζοντας τη με 21 βολές. Στη Σμύρνη ο Γάλλος μοίραρχος Δε Ριγνύ, επισκέφτηκε το Αμερικανό ναύαρχο Ρότζερ και του παραπονέθηκε για τις πειρατείες των Ελλήνων. Τότε ο αμερικάνος ναύαρχος του απάντησε ότι «η πειρατεία με όλη την υπερβολή της, αποτελεί ένα από τα μέσα που έχουν απομείνει στους Έλληνες και η κοινή γνώμη θα τους συγχωρήσει». Αυτοί που ασχολήθηκαν περισσότερο με την πειρατεία ήταν οι Κασιώτες, οι Ψαριανοί και οπλαρχηγοί καταγόμενοι από τη Μακεδονία και τη Θεσσαλία (Ολύμπιοι). Αποσπάσματα της δράση τους περιγράφονται περαιτέρω.

Κασιώτες πειρατές

Από τα νησιά, εκείνο που έδωσε το παράδειγμα της συστηματικής πειρατείας ήταν η Κάσος. Οι Κασιώτες ναυτικοί δεν τήρησαν ποτέ τα όρια της νόμιμης καταδρομής. Η συμπεριφορά τους αυτή ανάγκασε τον Δημήτριο Υψηλάντη, στις 5 Ιουνίου 1821, να τους απευθύνει έντονη επιστολή διότι «τολμούν να καταπατούν παντιέρας ξένων αυλών».

Χαρακτηριστικό είναι ότι το γαλλικό προξενείο της Κύπρου τον Οκτώβριο του 1822, ανέφερε ότι 12 Κασιώτικα καταδρομικά διέκοψαν σε τέτοια έκταση τη θαλάσσια επικοινωνία του νησιού, ώστε Τούρκοι επίσημοι να ζητούν να επιβιβάζονται σε γαλλικά πολεμικά. Ήταν δε τόσο σκληροί οι Κασιώτες πειρατές, που μερικοί είχαν καταγγελλθεί από τον ίδιο τους πρόκριτους του νησιού. Η τόλμη των Κασιωτών έφτασε μέχρι την εκτέλεση αμφιβίων επιχειρήσεων σε συνεργασία με άλλους ναυτικούς από την Κάρπαθο, την Ύδρα και Ψαρά. Έτσι πραγματοποιούσαν επιδρομές σε πολλούς παραθαλάσσιους οικισμούς των Δωδεκανήσων, της Ιωνίας και μέχρι τις ακτές της Συρίας. Από τις επιδρομές αυτές υπέφεραν πολλά οι Ελληνικοί πληθυσμοί, ιδίως των Δωδεκανήσων, οι οποίοι δεν μπορούσαν να επαναστατήσουν διότι ήσαν κοντά σε μεγάλους τουρκικούς πληθυσμούς. Οι άτυχοι αυτοί νησιώτες, υποχρεώθηκαν εκτός της βαριάς τουρκικής φορολογίας να μισθοδοτούν και τα τουρκικά αποσπάσματα που οργανώθηκαν για την αντιμετώπιση των Κασιωτών. Η δυσχέρεια που αντιμετώπιζαν οι διώκτες των πειρατών, ήταν να τους πιάσουν επ' αυτοφώρω. Για το λόγο αυτό, προτιμούσαν να πιέζουν τους προκρίτους των νησιών από τους οποίους ζητούσαν αποζημιώσεις. Η κατάσταση αυτή συνεχίστηκε μέχρι την κατάληψη της Κάσου από τον Αιγυπτιακό στόλο στις 25 Μαΐου 1824, ένα περίπου μήνα πριν από την καταστροφή των Ψαρών (20 Ιουνίου 1824) όπου καταστράφηκαν ή συνελήφθησαν όλα τα Κασιώτικα πλοία. Ήταν δε τόσο μεγάλος ο φόβος για τις πειρατικές ικανότητες των Κασιωτών ώστε μετά την καταστροφή της Κάσου, ο τότε διοικητής της Γαλλικής Μοίρας Πλοίαρχος Ντρουά, έστειλε επείγοντως τη φρεγάτα «La Cybele» για να ερευνήσει τη Γραμβούσα, μήπως έχουν καταφύγει εκεί Κασιώτικα πλοία και δημιουργήσουν μια καινούργια πειρατική βάση, όπως και στη πραγματικότητα έγινε.

Ψαριανοί πειρατές

Οι Ψαριανοί ναυτικοί είχαν αποκτήσει μεγάλη πείρα σε πειρατικές ενέργειες από τον ρωσοτουρκικό πόλεμο του 1770. Την οποία πειρατεία συνέχισαν να εξασκούν συστηματικά με την έκρηξη της Επανάστασης. Στις πηγές αναφέρεται ότι τον Ιούνιο του 1823, αυστριακό μπρίκι συνέλαβε στη Λέρο το μυστικό του Ανδρέα Σταματάρα μαζί με ένα άλλο ψαριανό μυστικό και μια κασιώτικη γολέτα και τα οδήγησε στη Σμύρνη. Εκεί τα πούλησε στις τουρκικές αρχές αντί 25.000 δίστηλων ταλλήρων για την κάλυψη των ζημιών της αυστριακής ναυτιλίας. Οι Τούρκοι οδήγησαν τους Έλληνες πειρατές, οδικός μέχρι τα Μουδανιά της Προποντίδας και εκεί τους

επιβίβασαν σε πλοίο, με σκοπό να τους μεταφέρουν στην Κωνσταντινούπολη. Κατά τη διαδρομή όμως λόγω των εναντίων ανέμων που φυσούσαν εν όψει του Αγίου Στεφάνου, οι κρατούμενοι Έλληνες κατόρθωσαν να απαλλαγούν από τα δεσμά τους και να γίνουν κύριοι του σκάφους. Αμέσως φόρεσαν τα ρούχα του τουρκικού πληρώματος, κατόρθωσαν να εξαπατήσουν τις αρχές των Μπογαζίων (Στενών) και μετά από πολλές περιπέτειες να καταπλεύσουν σώοι στα Ψαρά.

Μετά το ολοκαύτωμα της 10^{ης} Ιουλίου 1824, οι διασωθέντες Ψαριανοί, φιλοξενήθηκαν για μερικούς μήνες σε διάφορα νησιά του Αιγαίου. Στη συνέχεια ενισχυθέντες από τον πάμπλουτο στη Ρωσία συμπατριώτη τους Βαρβάκη, άρχισαν να ναυπηγούν μικρά πλοία. Επειδή δεν μπορούσαν να προσληφθούν σαν πληρώματα στα υδραίικα και σπετσιώτικα πλοία, λόγω ανεργίας και μη δυνάμενοι να υπηρετήσουν σε άλλες θέσεις, διότι η προσωρινή κυβέρνηση δεν είχε τους απαραίτητους πόρους, επιδόθηκαν στη πειρατεία, λεηλατώντας ανεξέλεγκτα τις προσβάσεις του Θερμαϊκού και του Παγασητικού. Με τη πρόοδο του χρόνου ναυπήγησαν και μπρίκια. Με τα πλοία αυτά έκαναν επιδρομές στα παράλια της Συρίας και της Αιγύπτου, αποκομίζοντας μεγάλες λείες. Το κακό επιτεινόταν κατά τη χειμερινή περίοδο οπότε η τουρκική αρμάδα επανέπλεε στην Ελλήσποντο, οι δε ελληνικές μοίρες παροπλίζονταν στην Ύδρα και στις Σπέτσες. 30 Ψαριανά πλοία είχαν εγκαταστήσει την πειρατική βάση τους στη Τήνο και 15 άλλα δρούσαν μεμονωμένα. Πιεζόμενοι και διωκόμενοι για πειρατεία από τα ξένα πολεμικά, πέτυχαν περί το Μάιο του 1826, να αποκτήσουν από την ελληνική διοίκηση άδειες καταδρομής. Οι άδειες αυτές συνοδευόντουσαν από συγκεκριμένες διαταγές, που διέγραφαν καθαρά τον χώρο και τον τρόπο της δράσης τους, ώστε να τηρούνται οι κανόνες που ρύθμιζαν την ελεύθερη ναυσιπλοΐα και να μην παραβιάζεται το διεθνές δίκαιο. Όμως οι Ψαριανοί ναυτικοί εγκατέλειψαν την αποστολή και τα καθήκοντα τους (που περιορίζονταν αυστηρά στην καταδίωξη των τουρκικών εμπορικών πλοίων ή πλοίων φερόντων μεν ξένη σημαία, αλλά μεταφερόντων τρόφιμα και πολεμοφόδια προοριζόμενα για τον εφοδιασμό των πολιορκουμένων υπό των Ελλήνων φρουρίων της Ευρίπου και Καρύστου) και στράφηκαν σχεδόν αποκλειστικά σε πράξεις πειρατείας. Κανένα εμπορικό πλοίο, μικρό ή μεγάλο, ελληνικό ή ξένο, δεν μπορούσε να ξεφύγει από τα μάτια των πειρατών, που είχαν εγκαταστήσει το ορμητήριο τους στους όρμους των νησιών των Βορείων Σποράδων. Έτσι, κάθε πλοίο που θα τολμούσε να πλεύσει στα πελάγη που προσδιορίζονται από το στόμιο του Παγασητικού, το Αρτεμίσιο ακρωτήριο και τη θαλάσσια περιοχή της Σκύρου ως τη

Χαλκιδική και την Κασσάνδρα προς βορρά και προς νότο, τη νότια έξοδο του Ευβοϊκού κόλπου, αποτελούσε τη βέβαιη λεία πειρατών. Πολλές ήταν οι χωρίς αποτέλεσμα διαμαρτυρίες, ζημιωμένων εμπορών και πλοιοκτητών προς την κυβέρνηση, για την καταπολέμηση της πειρατείας. Πολλοί δε Ψαριανοί πειρατές είχαν καταφύγει στην Άνδρο, μεταξύ των οποίων οι Σταμ. Μαρίνης, Νικ. Μπαρμπέρης, Μώρος και Βόγιος. Αρκετοί επίσης Ψαριανοί συνεργάζονταν με τους πειρατές της Γραμβούσας.

Ακόμα, οι συχνότερες επιδρομές τους, αποσκοπούσαν στη λεηλασία των παράλιων οικισμών, την απαγωγή ποιμνίων, όπλων, πλοίων και τη σύλληψη σημανόντων αιχμαλώτων, που θα μπορούσαν να ανταλλάγουν με λύτρα. Η συνήθης τιμή ανταλλαγής ενός αιχμαλώτου έφτανε τα 3.000 – 5.000 γρόσια, ενώ υπάρχουν και περιπτώσεις που συλληφθέντες ανταλλάγησαν ακόμα και για 8.000 γρόσια. Ο κόλπος του Τσανταρλή και του Αδραμυτίου, η περιοχή της Φώκαιας και της Αίνου, η Μυτιλήνη, η Τένεδος, η Ίμβρος και τα Μοσχονήσια υπήρξαν τα παράλια που δεινοπάθησαν περισσότερο από τους Ψαριανούς.

Στις επιχειρήσεις των Ψαριανών υπέφερε και η ουδέτερη ναυτιλία και ιδιαίτερα η αυστριακή που μονοπωλούσε τότε το εμπόριο στα παράλια της Ιωνίας. Σε αυτές τις επιχειρήσεις διακρίθηκαν πειρατές όπως οι Στ. Κουνιάδης, Γεώργιος Μικές και Δημ. Καλημέρης και πολλοί άλλοι. Ο τελευταίος μάλιστα συνελήφθη από αυστριακό μπρίκι, μεταφέρθηκε στην Αυστρία και καταδικάστηκε για πειρατεία σε κάθειρξη 13 ετών.

Το Μάιο του 1826, πέντε ψαριανά πειρατικά συνέλαβαν βρετανικό εμπορικό και λαφυραγώγησαν τα μεταφερόμενα στην Πόλη πολύτιμα αργυρά σκεύη του εκεί Βρετανού πρέσβη Κάνιγκ, αδελφού του Βρετανού πρωθυπουργού. Το τόλμημα αυτό φόβισε και τους ίδιους τους πειρατές, οι οποίοι μετέφεραν τα λάφυρα αυτά στην Αίγινα και τα έθαψαν, όμως μετά από γενική κατακραυγή αναγκάστηκαν να τα επιστρέψουν.

Τα νησιά ήταν γεμάτα με κάθε είδος εμπορεύματα, η δε Σύρος έγινε το κέντρο και η επίσημη αγορά των πειρατών, όπου πουλιόνταν ακόμα και δούλοι. Όταν όμως οι πειρατείες των Ψαριανών έφτασαν στον απροχώρητο, ο Βρετανός πλοίαρχος Χάμιλτον, απηύθυνε στις 3 Μαΐου 1826, απειλητική διακοίνωση προς την επιτροπή των Ψαριανών στην Αίγινα, στην οποία ζητούσε την απαγόρευση των καταδρομών και την πώληση λειών και απειλούσε ομαδικά και την επιτροπή και την πόλη της Αίγινας. Κλήθηκε τότε στην Αίγινα ο Γάλλος μοίραρχος Δε Ριγνύ για να πατάξει τους

πειρατές στην ίδια τη φωλιά τους. Ο Κανάρης, ο οποίος βρισκόταν στο νησί και προσπάθησε να επιβάλει την τάξη, προσεβλήθη από τον όχλο των πειρατών, αλλά η έγκαιρη εμφάνιση των γαλλικών φρεγατών «La Sirene» και «Galathee», οι οποίες αποβίβασαν αγήματα, τους διασκόρπισε. Ταυτόχρονα από τις γαλλικές φρεγάτες κήκαν 14 πειρατικά πλοία καθώς και όσα βρέθηκαν στα ναυπηγεία. Η ελληνική διοίκηση επιδοκίμασε την ενέργεια αυτή. Αμέσως μετά αποβιβάστηκε στη Αίγινα με εντολή της διοίκησης ο λόχος του φιλέλληνα Φαβιέρου και με τη συνδρομή των Ψαριανών προκρίτων, έκαψε τα υπόλοιπα πλοία και έδιωξε τους πειρατές.

Ολύμπιοι οπλαρχηγοί και πειρατεία

Το 1821, μετά την έναρξη της επαναστάσεως διάφοροι οπλαρχηγοί καταγόμενοι από Θεσσαλία, Μαγνησία, Κασσάνδρα, Δυτ. Μακεδονία και Όλυμπο, συγκεντρώθηκαν αρχικά στην περιοχή του Ολύμπου. Στη συνέχεια κήρυξαν την επανάσταση στην Κασσάνδρα, την οποία επεκτείνανε στη Δυτική Μακεδονία και τον Όλυμπο. Δυστυχώς όμως η επανάσταση βόρεια του Ολύμπου, δεν μπόρεσε να εδραιωθεί και τερματίστηκε το Μάιο του 1822. Έτσι οι οπλαρχηγοί αυτοί με τις ένοπλες ομάδες τους και τις οικογένειες τους αναγκάστηκαν να μετακινηθούν στις Βόρειες Σποράδες, όπου εγκαταστάθηκαν και από εκεί άρχισαν διάφορες επιδρομές. Σε αυτούς τους οπλαρχηγούς περιλαμβάνονταν οι Γέρος Καρατάσος, Γάτσος, ο καπετάν Διαμαντής, ο Δουμπιώτης, ο Τσάμης Καρατάσος, ο Λάζος, ο Αποστολάρας, οι Ζορμπαίοι κ.α.

Είναι φυσικό μια τέτοια συγκέντρωση αγωνιστών σε νησιά μικρά και σχετικά άγονα όπως οι Σποράδες, να δημιουργούσαν προστριβές με τον ντόπιο πληθυσμό που υποχρεώθηκε σε εισφορές, φορολογίες και αρπαγές. Οι Σκιαθίτες κράτησαν τους Ολύμπιους έξω από το κάστρο της πόλης τους και οι Σκοπελίτες βρίσκονταν με αυτούς σε μεγάλη εχθρότητα. Ήταν δε τέτοια, που οι Ολύμπιοι αρνήθηκαν να εκστρατεύσουν στους Ωρεούς, φοβούμενοι για την ασφάλεια των οικογενειών τους (Σεπτέμβριος 1823). Ακόμη χειρότερα, όταν ο Καπουδάν Πασάς Χοσρέφ Τοπάλ, ζήτησε την υποταγή των νησιών αυτών, οι πρόκριτοι όχι μόνο δέχτηκαν αλλά κάλεσαν τον Τούρκο ναύαρχο να έλθει και να διώξει του Ολύμπιους. Πράγματι ο ναύαρχος επιχείρησε απόβαση στη Σκιάθο, η οποία όμως αποκρούστηκε από 800 Ολύμπιους, με βαριές απώλειες για τους Τούρκους. Το αρχείο της Ύδρας είναι γεμάτο από επιστολές προκρίτων των Σποράδων οι οποίοι διαμαρτύρονται για τα βάσανα τους από την συμπεριφορά των Ολύμπιων εποίκων και ζητούν την επέμβαση της κεντρικής διοίκησης.

Άξια μνημόνευσης είναι και η επιδρομή εναντίον της Βυρητού. Ο εμίρης της Συρίας Μπεσίρης είχε ζητήσει στρατιωτική υποστήριξη από τους Έλληνες για να πολεμήσει τους Τούρκους. Η αίτηση είχε ευνοϊκή αποδοχή από τους Ολύμπιους. Έτσι δημιουργήθηκε εκστρατευτικό σώμα το οποίο σύντομα έφτασε στην Άνδρο. Η συμπεριφορά όμως των Ολύμπιων ήταν τέτοια απέναντι στους κατοίκους της Άνδρου, που η ανάμνηση της έχει φτάσει μέχρι τις μέρες μας με τη φράση «τον καιρό τον λιάπηδων». Τελικά το σώμα έφτασε στη Βυρητό στις 17 Μαρτίου 1826. Όμως οι άντρες που αποβιβάστηκαν ξεκίνησαν πλιάστικο με αποτέλεσμα τούρκικη δύναμη να τους αποκρούσει εύκολα. Αναγκάστηκαν έτσι να στρατοπεδεύσουν έξω από τη πόλη, ενώ σε λίγο τα πλοία εξαιτίας του καιρού, αναγκάστηκαν να αποπλεύσουν. Αυτό φόβισε τους αποβιβασθέντες που βρέθηκαν μόνοι σε ξένο περιβάλλον και μετά από μερικές μέρες και αψιμαχίες επιβιβάστηκαν ξανά στα πλοία και επέστρεψαν. Όταν γύρισαν οι Ολύμπιοι εγκαταστάθηκαν όχι μόνο στη Σκιάθο και τη Σκόπελο αλλά και στη Σκύρο, όπου συνέχισαν τις ληστείες εναντίον του πληθυσμού.

Για να πείσει η Διοίκηση τους Ολύμπιους να εγκαταλείψουν τις βάσεις τους και να αποβιβασθούν στις Θερμοπύλες, προκειμένου να προσβάλλουν τον εκεί τουρκικό στρατό, έστειλε το Σεπτέμβριο του 1827, τον υπουργό πολέμου Κωλέτη. Μετά από πολύμηνες διαπραγματεύσεις, οι οπλαρχηγοί πείστηκαν, ωστόσο αντί ο στολίσκος τους να κατευθυνθεί στην Αταλάντη, έφτασε στη Θάσο όπου λεηλάτησαν τα πάντα. Οι Ολύμπιοι, συνέχισαν τις πειρατικές τους επιδρομές κατά των μακεδονικών και θρακικών παραλίων και των νησιών του Αιγαίου χωρίς να εξαιρούν τους ελληνικούς πληθυσμούς. Κατά τις επιδρομές τους αυτές, επέβαιναν είτε ιδιόκτητων πλοιαρίων είτε πλοιαρίων που επίτασσαν από τους ναυτικούς των Σποράδων.

Άλλοι πειρατές – χρηματικές απώλειες

Με τη πειρατεία ασχολήθηκαν ακόμα οι Μανιάτες, οι Σφακιανοί και πολλοί άλλοι, γιατί ήταν ο μόνος τρόπος επιβίωσης την εποχή εκείνη. Η κεντρική διοίκηση δεν είχε τη δύναμη να επιβάλει την τάξη και περιοριζόταν να εκδίδει εγκυκλίους.

Κατά το 1826, οι πειρατές είχαν εγκαταστήσει βάσεις στο στενό Άνδρου – Τήνου, στις Βόρειες Σποράδες, στην Αντίπαρο, στη Μύκονο και τη Γραμβούσα, ενώ είχαν κατορθώσει να επεκτείνουν τη δράση τους σε ολόκληρη τη Μεσόγειο. Ταυτόχρονα ο εντοπισμός τους από τα μεγάλα και δυσκίνητα σκάφη των ξένων δυνάμεων αποδεικνυόταν εξαιρετικά δύσκολος. Ο Δε Ριγνύ ανέφερε τον Απρίλιο του 1826, ότι «είναι αδύνατον στο Αιγαίο να πλεύσει σκάφος έστω και 10 λεύγες χωρίς να

προσβληθεί από πειρατές. Σε καμία άλλη θάλασσα δεν έχει εμφανισθεί τέτοια θρασεία πειρατεία της οποίας οι δράστες να μένουν ατιμώρητοι αλλά και προστατευόμενοι». Και πρόσθετε «ένας Υδραίος ληστεύει Ποριώτη, ποτέ όμως συμπατριώτη του και δεν παραλείπει να ανάψει καντήλι στην εικόνα της Παναγίας για την επιτυχία της επόμενης ληστείας του». Κατά την εκτίμηση του Δε Ριγνύ, η έκταση των ζημιών από την πειρατεία στην ουδέτερη ναυτιλία κατά την περίοδο 1821 – 1826, έφτανε για την Αυστρία στα 4 εκ. φράγκα, για τη Βρετανία τα 900 χιλιάδες φράγκα και για τη Γαλλία τα 300 χιλιάδες φράγκα. Οι χαμηλές ζημιές της γαλλικής ναυτιλίας οφείλονται κατά τον Δε Ριγνύ, στην παρουσία της γαλλικής ναυτικής μοίρας με έδρα τη Σμύρνη.

Προσπάθειες αντιμετώπισης

Το υπουργείο Ναυτικών της Προσωρινής Διοίκησης, θορυβήθηκε από τις πολλαπλές καταγγελίες και αναγκάστηκε να λάβει διάφορα μέτρα, το οποία όμως δεν είχαν αποτέλεσμα. Αντίθετα, ιδιαίτερα μετά τη ναυμαχία του Ναυαρίνου, οπότε και διακόπηκαν οι ναυτικές επιχειρήσεις λόγω έλλειψης αντιπάλου, η πειρατεία αυξήθηκε.

Κυριότερες βάσεις των πειρατών ήταν η Γραμβούσα και οι Βόρειες Σποράδες. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι μόνο κατά τους μήνες Σεπτέμβριο και Οκτώβριο του 1827, είχαν λεηλατηθεί 81 πλοία. Ολόκληρη η Ευρώπη είχε αγανακτήσει, ενώ οι ναύαρχοι της συμμαχίας (Βρετανία, Γαλλία, Ρωσία) είχαν οργιστεί και κατέκριναν δριμύτατα την κυβέρνηση ως ανίσχυρη.

Μπροστά στην αφόρητη αυτή κατάσταση, η Προσωρινή Διοίκηση υπό την πίεση των μεγάλων δυνάμεων, αναγκάστηκε να καταργήσει την καταδρομή και να ακυρώσει όλες τις σχετικές άδειες. Ταυτόχρονα διακήρυξε ότι δεν επιτρέπονταν παράνομες ενέργειες με καμιά δικαιολογία ή σύλληψη πλοίων με ουδέτερη σημαία, ότι μπορούσαν να αιχμαλωτιστούν μόνο όσα αποδεικνύονταν ένοχα για την παραβίαση πραγματικού αποκλεισμού και ότι οι παραβάτες αυτών των κανόνων θεωρούνταν πειρατές, έστω και αν ήταν εφοδιασμένοι με ταξιδιωτικά έγγραφα. Συγχρόνως υπόγραφε χρεωστικά ομόλογα, ελλείψη μετρητών για να εξοφλήσει απαιτήσεις αποζημιώσεων λόγω πειρατείας και έστειλε στις Κυκλάδες ναυτική μοίρα για την εξολόθρευση των πειρατών, αλλά χωρίς αποτέλεσμα.

Ακόμα, για την εξάλειψη του κακού, η βρετανική κυβέρνηση διέταξε την παρεμπόδιση των ταξιδίων όλων των ένοπλων πλοίων με ελληνική σημαία ως τη

δημιουργία ελληνικής κυβέρνησης ικανής να εξασφαλίσει τη θαλασσοπλοΐα (με εξαίρεση των πολεμικών και όσων έπλεαν με διαταγή της ελληνικής κυβέρνησης). Σύμφωνα με τη διαταγή αυτή, τα μέρη όπου επικρατούσε η πειρατεία, τράβηξαν αμέσως την προσοχή τόσο των ναυάρχων της συμμαχίας όσο και του Καποδίστρια, που είχε εκλεγεί Κυβερνήτης.

Ο Κόρδιγκτον, κατόπιν συνάντησης του με τον Κυβερνήτη στη Μάλτα, πριν ο τελευταίος έρθει στην Ελλάδα (άφιξη του στο Ναύπλιο 7-1-28 και στην Αίγινα 8-1-28), δέχτηκε να καθαρίσει τη Γραμβούσα, ενώ ο Κυβερνήτης, ανέλαβε τις Βόρειες Σποράδες.

Η καταπολέμηση της πειρατείας στις Βόρειες Σποράδες

Έτσι, οι Βόρειες Σποράδες υπέφεραν τα πάνδεινα, τόσο από τα στρατεύματα των Θεσσαλο – Μακεδόνων, όσο και από άλλους πειρατές. Όπως μαθαίνουμε και από σχετική επιστολή που οι πρόκριτοι Σκοπέλου αποστέλλουν στις 13 του Νοεμβρίου του 1826, στους πρόκριτους της Ύδρας ένας από αυτούς ήταν και ο καπετάν Στυργιανός. Ήταν δε τόση η τρομοκρατία, ώστε οι φτωχοί νησιώτες φοβόντουσαν μήπως ο πειρατής πληροφορηθεί την αναφορά τους και για τον λόγο αυτό, παρακαλούσαν το γράμμα τους να παραμείνει μυστικό.

Ο δραστήριος έπαρχος Βορείων Σποράδων, δεν μπορούσε να κάνει τίποτα άλλο, παρά να στέλνει συνεχώς στη Διοίκηση αναφορές καταγγέλλοντας επωνύμως τις πράξεις βίας των πειρατών και ζητώντας μάταια την αποστολή δύο εξοπλισμένων πλοίων για την καταδίωξη τους.

Αξιοσημείωτο γεγονός αποτελεί ότι τον Αύγουστο του 1825, το Υπουργείο Ναυτικών έστειλε διαταγή προς τους Ψαριανούς πλοiάρχους που βρισκόντουσαν στη Σκόπελο για να αναλάβουν την καταδίωξη των δρώντων στη περιοχή πειρατών. Τρεις από αυτούς δέχτηκαν στην αρχή την εκτέλεση της διαταγή προς μεγάλη χαρά των Σκοπελιτών, όμως την επόμενη μέρα ζήτησαν εκβιαστικά και έλαβαν από τους τελευταίους τρόφιμα και μετρητά, φύλαξαν την περιοχή για τρεις ημέρες, και μετά οι Σκοπελίτες εξαναγκάστηκαν από τη συμπεριφορά τους να τους απολύσουν. Μετά από αυτά τα γεγονότα, ένα ψαριανό πλοίο παρέμεινε με τη δικαιολογία ότι είχε ναύτες ασθενείς αλλά στις 15 Αυγούστου, το πλήρωμα του βγήκε στη στεριά και άρχισε να καταστρέφει τα αμπέλια, με αποτέλεσμα να ακολουθήσει συμπλοκή με τους ιδιοκτήτες των αμπελιών. Τελικά οι Ψαριανοί, άρχισαν να πυροβολούν από το ελλιμενισμένο πλοίο τους και έθεσαν σε αποκλεισμό το νησί.

Άλλη μακροσκελή αναφορά των κατοίκων της περιοχής Ζαγορά Βόλου προς τον έπαρχο Δημάδη, περιλαμβάνει παράπονα ότι καταληστεύονται από πειρατές που είχαν σαν βάση τη περιοχή της Γλώσσης και σαν τέτοιους αναφέρει τους Σουλιώτη και Βουργαροχρήστο.

Για την αντιμετώπιση της πειρατείας στη περιοχή των Βορείων Σποράδων, τρία ήταν τα πρόσωπα πάνω στα οποία στηρίχτηκε ο Καποδίστριας : Ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος, ο ναύαρχος Ανδρέας Μιαούλης και ο πλοίαρχος Αντώνιος Κριεζής. Ο Κυβερνήτης στις 23 Ιανουαρίου του 1828, με διαταγή του, δίνει εντολή στο ναύαρχο Μιαούλη να σπύσει στα νησιά Σκόπελο, Σκιάθο, Σκύρο και Ηλιοδρόμια, και να λάβει τα όποια μέτρα η φρόνηση και η εμπειρία του υπαγορεύουν. Για το λόγο αυτό, του έδινε το δικαίωμα να εκδώσει προκηρύξεις προς το λαό και διαταγές προς τη Δημογεροντία και τους στρατιωτικούς, έτσι ώστε να παύσουν για πάντα τα δεινά των κατοίκων και να αποκατασταθεί η ευταξία. Ο Μιαούλης απασχολημένος εκείνη την εποχή με τον ναυτικό αποκλεισμό της Χίου, δεν έλαβε έγκαιρα την πιο πάνω διαταγή, με αποτέλεσμα να μην ενεργηθούν αμέσως τα διατασσόμενα. Το γεγονός αυτό φαίνεται ότι αγνοούσε και ο Καποδίστριας και για τον λόγο αυτό με διαταγή της 3 Φεβρουαρίου 1828, οι εντολές επαναλήφθηκαν. Ο Μιαούλης σε απάντησή του στον Κυβερνήτη, αφού παρουσίασε τις ελλείψεις του ναυτικού σε πλοία, του προτείνει για την αναπλήρωση αυτών των ελλείψεων, την κατάσχεση των αξιόπλων πειρατικών πλοίων που βρίσκονταν στις Σποράδες και την πυρπόληση των υπολοίπων, προς παραδειγματισμό των πειρατών.

Για τον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο, ο Καποδίστριας εξέδωσε ειδικό διάταγμα, ζητώντας του να εξετάσει την επικρατούσα κατάσταση στο Αιγαίο και να λάβει κάποια πρώτα μέτρα. Ο Μαυροκορδάτος, ο οποίος μέχρι τότε μετείχε του Αγώνα και των Ελληνικών Κυβερνήσεων (και γνώριζε όπως ήταν φυσικό καλύτερα τις αιγαιοπελαγίτικες περιοχές) προς χάρη συντομίας τις αποστολής, ζήτησε να περιέλθει στα κεντρικότερα νησιά και εκτός της φρεγάτας που του παραχωρούσε η κυβέρνηση, μια γολέτα για τη μεταφορά των δημογερόντων από τα πιο απομακρυσμένα νησιά.

Ο Μαυροκορδάτος στις 13 Φεβρουαρίου 1828, υπέβαλλε στον Καποδίστρια έκθεση του στην οποία περιέγραφε την κατάσταση στις Βόρειες Σποράδες. Σύμφωνα με την έκθεση στα τρία νησιά των Βορείων Σποράδων υπήρχαν 2.500 άνδρες και 200 σχεδόν οικογένειες αυτών. Τα πλοία που υπήρχαν ήταν 80, από τα οποία μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν τα μισά. Τα περισσότερα από τα πλοία, είχαν έγγραφα καταδρομής από την Αντικυβερνητική επιτροπή. Ανέφερε ακόμη ότι οι κάτοικοι της Θάσου είχαν

δώσει στους ληστοπειρατές το ποσό των 250.000 γρόσιων και της Ίμβρου το πόσο των 500.000 γρόσιων για να σταματήσουν τις επιδρομές τους, αλλά τελικά αυτός ο φόρος δεν τους γλίτωσε. Και τα δύο νησιά διέθεταν και τουρκική φρουρά και δεν είχαν καμιά αντίρρηση για την ένωση τους με την Ελλάδα, εάν διασφαλιζόνταν από τις επιδρομές. Ο καλύτερος τόπος για τη μεταφορά ληστών και πειρατών σύμφωνα με τον Μαυροκορδάτο, ήταν η Σαλαμίνα.

Στις 17 Φεβρουαρίου 1828, ο Καποδίστριας απεύθυνε διαταγή προς τους οπλαρχηγούς των Σποράδες με την οποία τους κατέστησε σαφή την πρόθεση της κυβέρνησης για το ξεκαθάρισμα των νησιών και ταυτόχρονα τους καλούσε να ακολουθήσουν τον Μιαούλη στη Σαλαμίνα και να ενταχθούν στο νόμιμο στράτευμα.

Στις 18 Φεβρουαρίου, ο Μιαούλης αναχώρησε από τον Πόρο, με στολίσκο που τον αποτελούσε το δίκροτο «Ελλάς», οι κανονιοφόροι «Φιλελληνίς» και «Βαυαρία» και μια ένοπλη τράτα. Στις 19 έφτασε στη Σκόπελο, όπου συγκέντρωσε όλα τα πλοία που βρήκε στο λιμάνι και τους όρμους του νησιού (41 πλοία). Ταυτόχρονα ζήτησε από όλους τους πειρατές να υπακούσουν στις διαταγές του Κυβερνήτη και μετά τους άφησε να συσκεφθούν και να του απαντήσουν. Κατόπιν μετέβη στη Σκιάθο, όπου και κατάσχεσε όσα πλοία μπόρεσε να βρει εκεί (38 πλοία). Στη Σκιάθο τον συνάντησαν οι πειρατές Σκοπέλου και Σκιάθου και αφού του εξέθεσαν τη γενικότερη σύμφωνη γνώμη τους με το σχέδιο του Κυβερνήτη, του ζήτησαν να μην μετακινηθούν από τα νησιά, προβάλλοντας ως δικαιολογία ότι δεν είχαν τα απαραίτητα χρήματα για κάτι τέτοιο και ότι από το φόβο των αντιποίνων των ντόπιων, δεν μπορούσαν να αφήσουν πίσω τις οικογένειες τους. Ταυτόχρονα του δήλωσαν ότι ο μισθός που τους έταζε η κυβέρνηση για την είσοδο τους στον στρατό, ήταν μικρός. Ο Μιαούλης τους απάντησε ότι δεν μπορούσε να γίνει καμιά διαπραγμάτευση επί των διαταγών και ακολούθως τους άφησε ξανά ελεύθερους για να συσκεφθούν. Ο ναύαρχος από τα πλοία που κατάσχεσε 41 έκαψε ή βύθισε, 29 έστειλε στον Πόρο για να κριθούν για την νομιμότητα της ναυσιπλοΐας τους, 6 πήρε μαζί του (τρία για επισκευή και τρία για να χρησιμοποιηθούν στον αποκλεισμό της Χίου) ενώ τρία καταστράφηκαν από τους ανέμους. Αμέσως μετά αναχώρησε για τη Χίο (28 Φεβρουαρίου) προκειμένου να την υπερασπιστεί από τους Τούρκους. Σε αναφορά του ωστόσο προς την κυβέρνηση και αφού εξέθετε τα όσα διαδραματίστηκαν, κατέγραφε ότι μερικά πλοία κατόρθωσαν να διαφύγουν πριν την άφιξη του. Διατυπώνει μάλιστα την άποψη, ότι οι πειρατές είχαν την κρυφή συγκατάθεση αισχροκερδών ανδρών που κατέχουν σημαντικές δημόσιες θέσεις. Ακόμα ενημέρωνε τον συνταγματάρχη Φαβιέρο ότι ορισμένοι από τους

πειρατές (Διαμαντής, Ζορμπάς, Δουμπιώτης κ.α.) είχαν επιβιβασθεί σε δύο κατασχεθείσες γολέτες και κατευθύνονταν προς την έδρα της κυβέρνησης για να συναντηθούν με τον Καποδίστρια. Στο τέλος της επιχείρησης η κυβέρνηση διόρισε επιτροπή για να εξετάσει ποια από τα πλοία που είχαν συλληφθεί ήταν ένοχα και ποια απλά ύποπτα και να προχωρήσει νόμιμα στις απαραίτητες κατασχέσεις. Έτσι μέσα σε λίγες ημέρες, η επιχείρηση τελείωσε με επιτυχία. Το κύρος του Κυβερνήτη και η εμπιστοσύνη στο πρόσωπο του όπως και το γόητρο του Μιαούλη αυξήθηκαν.

Ωστόσο στις 28 Φεβρουαρίου 1828, οι δημογέροντες της Σκοπέλου απέστειλαν επιστολή στους πληρεξουσίους του νησιού τους και αφού τους εξιστορούν τα συμβάντα της επιχείρησης Μιαούλη, ζητούσαν τη συνδρομή τους προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι εναπομείναντες πειρατές στο νησί τους, οι οποίοι είχαν στο μεταξύ αποθρασυνθεί και είχαν προχωρήσει σε ακόμα μεγαλύτερες καταστροφές και αυθαιρεσίες.

Έτσι ο Καποδίστριας τον Μάρτιο του 1828, ανέθεσε στους Αναστάσιο Παπαλουκά και Αντώνιο Κριεζή (που είχε χαρακτηριστεί και ως δεξί χέρι του Μιαούλη) τη μεταφορά των πειρατών σε στρατόπεδο στην Ελευσίνα. Ταυτόχρονα απέστειλε στους πειρατές δέσμη διαταγών όπου τους διέταζε να δεχθούν τη μεταφορά τους. Ήταν δε τόσο το θάρρος που επέδειξε ο Κριεζής, ώστε η τόλμη του υμνήθηκε από τους ναύτες με τα λόγια «όποιος δεν θέλει να ζει, ας πάει με τον Κριεζή». Ακόμα οπλοφόροι προερχόμενοι από τις Σποράδες που βρίσκονταν στον Πόρο υπό τον Τώλιο Λαζόπουλο, διατάσσονταν να επιστρέψουν στους τόπους άφιξης τους και από κει να ακολουθήσουν τους υπόλοιπους πειρατές, στη μετακίνηση τους στο στρατόπεδο της Ελευσίνας. Τέλος, ο Καποδίστριας προέβλεψε και για τη περισυλλογή των επί της Θάσου δρώντων λίανηδων και τη μεταφορά τους στην Ελευσίνα.

Ωστόσο, οι πειρατές Στυργιανός και Ιωάννης και Θεόδωρος Καρπούζης, παρακούοντας τις υποδείξεις του Κριεζή, ζήτησαν από την κοινότητα Σκοπέλου για να αναχωρήσουν για την Ελευσίνα, αποδεικτικά ότι παρέμειναν στο νησί τίμια και δεν ενόχλησαν. Όταν εφοδιάστηκαν με τα αποδεικτικά αντί να αναχωρήσουν, άρχισαν να διαπράττουν τις συνήθειες κακουργίες παίρνοντας με το μέρος τους όλους τους εναπομείναντες άτακτους. Όταν η δημογεροντία τους κάλεσε για να τους υπενθυμίσει τις αποφάσεις της κυβέρνησης, σύμφωνα με τις οποίες ήταν υποχρεωμένοι να τους συλλάβει και να γνωστοποιήσει τα ονόματα τους στη κυβέρνηση, αυτοί απάντησαν με ύβρεις. Τότε οι δημογέροντες με την απειλή των όπλων τους συνέλαβαν και τους έστειλαν στην Αίγινα για να δικασθούν. Ακόμα οι

ληστοπειρατές, δήλωναν ψευδώς ότι ο αριθμός των μελλόντων να αναχωρήσουν ήταν 500, με αποτέλεσμα να ναυλωθεί γολέτα από την Κριεζή που δεν γέμισε και να πληρώνονται σταλίες¹ από το ελληνικό κράτος. Τέλος ο Καρατάσος (με 200 στρατιώτες στη Σκιάθο) με την πρόφαση ότι υπάρχουν Τούρκοι στο Τρίκερι από τους οποίους κινδύνευαν οι οικογένειές τους, αρνήθηκε να μεταβεί στην Ελευσίνα, ενώ ταυτόχρονα 200 ληστές κρύφτηκαν στα βουνά της Σκοπέλου για να μην αναχωρήσουν για την Ελευσίνα.

Άξιο αναφοράς ακόμη είναι, ότι οι Νικόλας Κριεζώτης και Βάσος Μαυροβουνιώτης, ηγούντων μεγάλου σώματος στρατιωτών που υπερέβαινε τους 600 και οι οποίοι εκείνη την εποχή διαβιούσαν στους Πεταλιούς, (έπειτα από την αποτυχία τους να καταλάβουν το Τρίκερι, εκστρατεία που εγκατέλειψαν από έλλειψη τροφίμων) και δημιουργούσαν κινδύνους στους κατοίκους των παρακείμενων νήσων και περιοχών. Για τον λόγο αυτό, ο Καποδίστριας διέταξε και αυτούς να μεταβούν στην Ελευσίνα.

Έτσι μετά την μεταφορά των περισσότερων πειρατών, στις Βόρειες Σποράδες παρέμεινε μόνο ένας μικρός αριθμός, από κάποιους που κατόρθωσαν να κρυφτούν και άρχισαν να επιδίδονται ξανά στην τακτική της πειρατείας στα παράλια της Εύβοιας, της Ζαγοράς, της Σκιάθου, του Άθωνα και του Αγίου Ευστρατίου.

Ωστόσο και μετά από αυτές τις ενέργειες της κυβέρνησης, αρκετές ήταν οι περιπτώσεις πειρατείας που σημειώθηκαν. Στις 3-3-1828 οι ληστοπειρατές Μήτρος Λιακόπουλος, Γεώργιος Ζορμπάς και Σταύρος Βασιλείου, κούρσεψαν στο Στόμα Λιναριάς Σκύρου το εμπορικό πλοίο του Ρώσου υπηκόου Δήμητριου Κουντούρη. Στις 4-7-1828, ο Βασιλικός Δουμπιώτης κούρσεψε το πλοίο του Δημήτρη Κουναξή στην ερημονησίδα Σκυροπούλα και την επόμενη 5-7-28, πειρατές αποβιβάστηκαν στη τοποθεσία της Σκύρου, Άγιος Φωκάς συνελήφθησαν από τους εκεί φρουρούς και οδηγήθηκαν ενώπιον του επάρχου Αναστασίου Λόντου.

Σε αναφορά των Ιερών Μοναστηριών του Αγίου Όρους, προς τον Καποδίστρια στις 7-3-28, αναφέρεται ότι πειρατές με επικεφαλής των Κωνσταντή Δουμπιώτη αποβιβάζονταν στο Άγιο Όρος και έστηναν ενέδρες στους μοναχούς, ακρωτηριάζοντας και σκοτώνοντας τους. Σύμφωνα με την αναφορά, οι μοναχοί δεν τολμούσαν πλέον να βγουν από τα μοναστήρια τους ούτε για να μαζέψουν χόρτα, ενώ όσοι ζούσαν μέχρι τότε σε κελιά, είχαν καταφύγει στα μοναστήρια.

---

¹ Όρος του Ναυτικού Δικαίου που χρησιμοποιείται όταν οι ημέρες παραμονής για φόρτωση ή εκφόρτωση πλοίου χαρακτηρίζονται από χρονοτριβή, με αποτέλεσμα την επιβάρυνση του ναυλωτή.

Στις 10-5-28 κοινή αναφορά από τα νησιά Σκοπέλου, Σκύρου και Σκιάθου αναφέρει ότι οι εναπομείναντες πειρατές τα εξουσιάζουν. Χαρακτηριστικά εξιστορείται ότι οι δημογέροντες δεν μπορούσαν να υποβάλλουν τα πλοία ούτε σε υγειονομικό έλεγχο, ενώ ο ιερομόναχος Γρηγόριος Κριεζώτης νεμόταν υπό τη σκιά του αδελφού του δύο μοναστήρια με μεγάλη περιουσία. Ακόμη τον Μάιο του 1828, με απόφαση της «Προσωρινής αντί θαλασσίου δικαστηρίου Επιτροπής» κατασχέθηκε η σκοπελίτικη γολέτα «Αθηνά» που είχε συλληφθεί από τον Μιαούλη να διαπράττει μυστικά πειρατεία για λογαριασμό διαφόρων άτακτων οπλαρχηγών.

Στις 12-6-28, οι Κων/νος Δουμπιώτης, Γεώργιος Ζορμπάς, Στεργιανός Μαρίνος και Δημ. Λακόπουλος υπόδικοι στις φυλακές της Αίγινας, υπέβαλαν αίτηση στον Καποδίστρια, σύμφωνα με την οποία αποποιούνται οποιαδήποτε ευθύνη για τις ληστείες τους και τις επιρρίπτουν στους στρατιώτες τους.

Στις 16-6-28, οι δημογέροντες Σκοπέλου αναφέρουν στον επίτροπο Βορείων Σποράδων Αναστάσιο Λόντο, ότι η πειρατεία έχει αναζωπυρωθεί. Αιτία είναι οι πειρατές που δραπέτευσαν από την Ελευσίνα που εγκαταστάθηκαν στην Σκιάθο. Κάποιοι από αυτούς είχαν σαν ορμητήριο το νησάκι Κυρά Παναγιά, έξω από το Άγιο Όρος. Οι υπόλοιποι με επικεφαλής τον Μήτρο Λιακόπουλο, αφού προσκύνησαν τον πασά της Ευρίπου Ομέρ, εγκαταστάθηκαν στο τουρκοκρατούμενο Ξηροχώρι της Βόρειας Εύβοιας και από εκεί σχεδίαζαν την κατάληψη των Βορείων Σποράδων, για να τις παραδώσουν στον Ομέρ.

Έγγραφο της κυβέρνησης προς τον έπαρχο Αναστάσιο Λόντο, αποτέλεσε την αφετηρία των προσπαθειών που αναπτύχθηκαν για τη σύλληψη του Λιακόπουλου ή και της οικογένειάς του, προκειμένου αυτός να παραδοθεί. Έτσι ο Λόντος στις 15-8-28, έφτασε στη Σκύρο συνέλαβε την οικογένεια του Λιακόπουλου, κατάσχεσε τα πολλά και βαρύτιμα αντικείμενα του σπιτιού του και τη μετακίνησε στη Σκόπελο, φοβούμενος επίθεση του Λιακόπουλου για την απελευθέρωσή της.

Τελικά, θα περάσει μεγάλο χρονικό διάστημα και θα απαιτηθούν επίμονες κυβερνητικές προσπάθειες και η ταυτόχρονη λήψη υπέρ των πειρατών ευεργετικών μέτρων, όταν θα κατατάσσονταν στα σώματα ασφαλείας, για να βρουν να νησιά των Βορείων Σποράδων την ηρεμία τους.

Η καταπολέμηση της πειρατείας στη Γραμβούσα

Η Γραμβούσα είναι χερσονησώδες ακρωτήριο του κόλπου της Κισσάμου και αποτελεί την βόρειο δυτική άκρη της Κρήτης. Το φρούριο ήταν δυσπρόσιτο και

απόρθητο, επειδή βρισκόταν σε απόκρημνη και ανεμοδαρμένη θέση χωρίς καλό λιμάνι.

Στις 2 Αυγούστου 1825, έφοδος των Κρητών υπό τον Δημήτριο Καλλέργη κατέλαβε το φρούριο, με σκοπό να γίνει η έδρα της επαναστατικής επιτροπής της Κρήτης. Όμως η νησίδα εξελίχθηκε σε ένα από τα μεγαλύτερα πειρατικά κέντρα. Οι πειρατές δεν ήταν μόνο Έλληνες και λήστευαν κάθε πλοίο. Για τον λόγο αυτό η ελληνική κυβέρνηση έστειλε στη Γραμβούσα τον ναύαρχο Κόχραν επιβαίνων της φρεγάτας Ελλάς. Όταν ο Κόχραν έφτασε εκεί, αντί να καταδιώξει τους πειρατές και να αιχμαλωτίσει τα πλοία, προέβη απλώς σε συστάσεις, οι οποίες όμως δεν τους αποθάρρυναν. Όταν η βρετανική φρεγάτα «Sibylla» δοκίμασε να τους καταδιώξει, αναγκάστηκε να αποχωρήσει με 40 νεκρούς και τραυματίες. Οι επιδρομές από τη Γραμβούσα εκτεινόταν μέχρι τη Μάλτα και τις αφρικανικές ακτές, όπου στη νησίδα Ζέμπρα είχαν εγκαταστήσει πειρατική βάση. Επειδή οι ξένες δυνάμεις σχημάτιζαν νηοπομπές για την προστασία των πλοίων, οι επιδρομείς δεν δίσταζαν να προσβάλουν ακόμα και αυτές.

Το 1828, μετά την συμφωνία του Καποδίστρια με τον Κόρδιγκτον, στάλθηκε στη Γραμβούσα μοίρα υπό τον Βρετανό υποναύαρχο Στέινς που επέβαινε στη φρεγάτα «Isis». Η μοίρα περιλάμβανε ακόμα την βρετανική φρεγάτα «Cambrian» του Χάμιλτον, στην οποία επέβαινε και ο Μαυροκορδάτος ως επίτροπος της ελληνικής κυβέρνησης, λόχο του ελληνικού στρατού υπό τον Σκοτσέζο φιλέλληνα ταγματάρχη Έρκχαρτ, τη γαλλική φρεγάτα «Romone» υπό τον πλοίαρχο Δε Ρεβενσώ και μερικά ακόμα πλοία. Ωστόσο το ορμητήριο των πειρατών, ήταν συγχρόνως και ορμητήριο των αγωνιστών που πολεμούσαν για την ελευθερία. Για τον λόγο αυτό, όταν η αγγλογαλλική δύναμη εμφανίστηκε έξω από τη Γραμβούσα, ο Βρετανός μοίραρχος έγραψε στην επιτροπή των Κρητικών που βρίσκονταν στο φρούριο, ότι είχε πάει εκεί για να εξαφανίσει την πειρατεία και όχι για να εμποδίσει τους αγώνες του νησιού για την ελευθερία. Έτσι απαίτησε τη παράδοση των 12 πειρατών, όλων των πειρατικών πλοίων και τη παράδοση του φρουρίου στην ελληνική κυβέρνηση.

Εκείνη την εποχή οι Κρητικοί προσπαθούσαν να μεταφέρουν από τη Γραμβούσα στα Σφακιά, τα στρατεύματα που είχαν πάει εκεί υπό τον Χατζη – Μιχάλη και άλλους μαζί με ορισμένες ντόπιες δυνάμεις, ώστε να ενισχύσουν τον αγώνα που είχε ξαναρχίσει. Πρότειναν στον ναύαρχο να μην εμποδίσει τη μεταφορά τους, υποσχόμενοι να του παραδώσουν έπειτα το φρούριο και τα πλοία τους όχι όμως και τους 12 ενόχους, με τη δικαιολογία ότι κανένας δεν βρισκόταν στο φρούριο. Την πρόταση αυτή την υποστήριζαν ο Χάμιλτον και ο Μαυροκορδάτος, ως σύμφωνη με

το πνεύμα των οδηγιών της συμμαχίας. Ο Στέινς όμως ήταν άνθρωπος του γράμματος και όχι του πνεύματος των οδηγιών που είχε λάβει. Ακόμα δεν πίστευε τα λόγια της επιτροπής, επειδή ορισμένοι από τους δώδεκα πειρατές ήταν μέλη της, ενώ ταυτόχρονα θεώρησε προσβολή την ανυπακοή της. Κανονιοβόλησε λοιπόν από τη φρεγάτα του την «Isis», το φρούριο και τα πλοία που βρίσκονταν μπροστά του. Ήταν 19 Ιανουαρίου του 1828 και εκείνη τη στιγμή έπνεε σφοδρός λίβας. Η «Isis», παραπλέοντας την ξηρά για να βλάψει ακόμα περισσότερο τα πλοία, βρέθηκε ξαφνικά μπροστά σε έναν ύφαλο και αναγκάστηκε να κάνει πίσω για να αποφύγει τον κίνδυνο. Με την ξαφνική όμως κίνηση της έπεσε στη «Cambrian», που έπλεε δίπλα της και τα δύο πλοία μπλέχτηκαν μεταξύ τους. Οι ναύτες έκοψαν τη γάμπια² του «Cambrian» για να τα χωρίσουν και η «Isis» σώθηκε αλλά το «Cambrian» κατευθύνθηκε προς τη ξηρά και μην μπορώντας να αλλάξει πορεία από τις ζημιές που είχε πάθει, χτύπησε στον ύφαλο και ναυάγησε. Κινδύνεψε επίσης και μια τρίτη φρεγάτα που ακολουθούσε τις άλλες δύο, αλλά γλύτωσε ρίχνοντας άγκυρα στη βαθιά θάλασσα. Τα ατυχήματα αυτά δεν εμπόδισαν τον Στέινς να πραγματοποιήσει τον σκοπό του. Από τα 12 μεγάλα πλοία που βρέθηκαν στο λιμάνι, τέσσερα καήκαν, τρία βυθίστηκαν και τα υπόλοιπα στάλθηκαν στη Μάλτα.

Για να σταματήσει τις εχθροπραξίες ο μοίραρχος, ζήτησε την παράδοση του φρουρίου και των 12 ενόχων. Οι Κρητικοί δέχονταν τον πρώτο όρο εξακολουθούσαν όμως να υποστηρίζουν ότι κανένας από τους 12 δεν βρισκόταν εκεί. Έτσι τα συμμαχικά πλοία άρχισαν την πολιορκία χωρίς να επιτρέπουν την έξοδο κανενός, επειδή όσο περισσότεροι ήταν μέσα στο φρούριο, τόσο ταχύτερα υπολογιζόταν η παράδοσή τους, από έλλειψη τροφίμων. Λεγόταν ότι υπήρχαν εκεί 7.000 άτομα. Στο μεταξύ αποβιβάστηκε ο λόχος υπό τον Έρκχαρτ που είχαν σταλεί από την ελληνική κυβέρνηση. Η δύναμη όμως δεν ήταν όση απαιτούσε η κατάσταση και για τον λόγο αυτό αποβιβάστηκαν ακόμα 100 Άγγλογάλλοι ώστε να την ενισχύσουν. Όταν τους είδαν οι κλεισμένοι στο φρούριο, στην αρχή πανικοβλήθηκαν και στη συνέχεια άνοιξαν την πύλη για να διαπραγματευτούν, με την ελπίδα να τους πείσουν να ξαναγυρίσουν στα πλοία τους. Όμως, μόλις άνοιξε η πύλη, οι Αγγλογάλλοι όρμισαν και μπήκαν στο φρούριο, χωρίς να αντισταθεί κανένας και την άλλη μέρα μπήκαν και άλλοι διακόσιοι. Μόλις καταλήφθηκε το φρούριο, δόθηκε άδεια να φύγουν όσοι ήθελαν αλλά οι φύλακες πρόσεχαν στις πύλες για να μη διαφύγει κανένας από τους 12, οι οποίοι βρίσκονταν όπως υποστήριζε ο Στέινς, μέσα στο φρούριο.

Όταν οι Αγγλογάλλοι κατέλαβαν το φρούριο, ο φόβος των ενόχων που βρίσκονταν σ' αυτό έγινε μεγαλύτερος, κυρίως επειδή ο Στέινς δεν έπαυε να αναζητεί τους δώδεκα, χρησιμοποιώντας κάθε δυνατό τρόπο για τη σύλληψή τους. Οι περισσότεροι ένοπλοι Κρητικοί έμεναν κλεισμένοι στα σπίτια τους, έτοιμοι να προβάλουν αντίσταση, αν γινόταν χρήση βίας. Ενώ λοιπόν επικρατούσε διάχυτος φόβος, ειδοποιήθηκε ο μοίραρχος ότι οι Αγγλογάλλοι που βρίσκονταν στη ξηρά κινδύνευαν να εξοντωθούν κάποια συγκεκριμένη νύχτα με την ανατίναξη μιας υπονόμου. Αμέσως έτρεξε ο αρχηγός τους Στράνγουει, στο σημείο εκείνο και συνέλαβε μερικούς τη στιγμή που τοποθετούσαν το μπαρούτι για την ανατίναξη του κτιρίου όπου έμεναν οι

---

² Το δεύτερο μεγάλο πανί των ιστιοφόρων πλοίων

Αγγλογάλλοι, αποτρέποντας έτσι αυτή την ενέργεια. Όλοι οι κλεισμένοι στο φρούριο φοβήθηκαν και πολλοί από τους ενόχους δραπέτευσαν έντρομοι μέσα στη νύχτα αλλά συνελήφθησαν μερικοί (και μεταξύ τους και κάποιοι από τους 12). Μετά την αποκάλυψη της υπονόμου βγήκαν κι άλλοι στρατιώτες από τα συμμαχικά πλοία, το φρούριο εκκενώθηκε εντελώς, έφυγαν οι άνδρες του Χατζή – Μιχάλη και των άλλων, κατεδαφίστηκαν πολλά σπίτια κι έτσι τελείωσαν τα γεγονότα της Γραμβούσας.

Ο Καποδίστριας παρά την αποκάλυψη ότι επικεφαλής της πειρατικής αυτής εστίας ήταν το ίδιο το «Εθνικό Συμβούλιο» που είχε τη διεύθυνση του Αγώνα στην Κρήτη, ζήτησε και πέτυχε να παραδοθούν στην ελληνική κυβέρνηση για να δικασθούν από αυτή, όσοι είχαν συλληφθεί ως πειρατές και είχαν σταλεί από τους Βρετανούς στη Μάλτα. Ζήτησε ακόμα και πέτυχε επίσης, να παραδοθούν τα πλοία που είχαν καταληφθεί στη Γραμβούσα ως πειρατικά και είχαν σταλεί και αυτά στη Μάλτα (παραδόθηκαν με την υποχρέωση να μην αποδοθούν στους ιδιοκτήτες τους, αλλά να κρατηθούν για χρήση της ελληνικής κυβέρνησης). Με τις διεκδικήσεις του αυτές ο Καποδίστριας θέλησε προπάντων να μην παραβιασθεί η αρχή της «επικρατειακής ακεραιότητας», δηλαδή να υποδηλωθεί με την ευκαιρία αυτή, η ευθύνη και η εξουσία που η ελληνική κυβέρνηση αξίωνε στο έδαφος της Κρήτης.

Η καταπολέμηση της πειρατείας στο υπόλοιπο Αιγαίο

Ο Καποδίστριας για την καταστολή της πειρατείας στο υπόλοιπο Αιγαίο, επικαλέστηκε και τη βοήθεια των ξένων δυνάμεων. Έτσι ο Γάλλος συνταγματάρχης Φαβιέρος, διέθεσε για γολέτα υπό τον Ανάργυρο Λεμπέση για την δίωξη των πειρατών στη περιοχή των Οινουσών και της Μυτιλήνης. Συγχρόνως, οι Άγγλοι εκκαθάρισαν το Καστελόριζο, οι Αυστριακοί την Κασσάνδρα, τις Οινούσσες και τα Ψαρά και οι Γάλλοι ανέλαβαν τις υπόλοιπες περιοχές. Η δίωξη των πειρατών σε αυτές τις περιοχές του Αιγαίου ξεκίνησε στις 25 Οκτωβρίου 1828 και σε 18 μέρες πέτυχε το στόχο της.

Επίλογος – Συμπεράσματα

Με αυτές τις ενέργειες του Καποδίστρια, καταπολεμήθηκε σε μεγάλο βαθμό η πειρατεία και ολόκληρη η Ευρώπη τον επαίνεσε για τη δραστηριότητα και τις επιτυχίες του. Ωστόσο η εξάλειψη της πειρατείας δεν ήταν οριστική. Και αυτό οφείλεται και στις θαυμαστές ικανότητες των πειρατών. Είχαν τη δυνατότητα να απομακρύνονται σε σύντομο χρονικό διάστημα από το τόπο των πράξεων τους και να κρύβονται στις πολυπληθείς κολπώσεις των ακτών.

Έτσι οι προσπάθειες της κυβέρνησης του Καποδίστρια, για την καταπολέμηση των μεμονωμένων πλέον περιστατικών πειρατείας, συνεχίστηκαν και κατά το 1830, όπως αποδεικνύεται από επιστολή του Βιάρου Καποδίστρια υπουργού των Ναυτικών, προς τον αδελφό του Κυβερνήτη. Με τη συγκεκριμένη επιστολή του ο Βιάρος προτείνει την περιπολία πλοίων στο Αιγαίο, την επισκευή του πλοίου «Αγαμέμνονας» και την παροχή άδειας στα περιπλέοντα πλοία να κατάσχουν ή και να βυθίζουν όσα πλοία δεν έχουν τα απαραίτητα έγγραφα.

Ωστόσο ο Καποδίστριας γνώριζε ότι για να εξαλειφθεί η πειρατεία έπρεπε να εκλείψουν τα γενεσιουργά αίτια της, δηλαδή τα οικονομικά και κοινωνικά

προβλήματα που την προξενούσαν και τη συντηρούσαν. Για τον λόγο αυτό προσπάθησε να εντάξει στις ένοπλες δυνάμεις ή να απασχολήσει στην καλλιέργεια της γης τους άνεργους ναυτικούς και άτακτους στρατιωτικούς, και τους πρόσφυγες. Οι οικονομικές όμως δυσχέρειες του κράτους, απέτρεπαν την αξιοποίηση όλων αυτών των ανέργων, γεγονός που προκαλούσε τη δυσαρέσκειά τους εναντίον του Κυβερνήτη. Έτσι σιγά – σιγά η πειρατεία άρχισε να επανεμφανίζεται. Όσο λοιπόν καθυστερούσε η αποκατάσταση των ανέργων, τόσο δύσκολη ήταν η παντελής εξάλειψη της πειρατείας.

Μετά τη δολοφονία του Καποδίστρια τα πειρατικά κρούσματα πολλαπλασιάστηκαν. Ήταν δε τέτοιο το θράσος τους που δεν δίστασαν να αιχμαλωτίσουν πλοίο του πολεμικού ναυτικού. Ακόμα στις πηγές αναφέρεται και η περίπτωση ενός πολεμικού πλοίου που μεταπήδησε σε πειρατικό. Χρειάστηκε να περάσουν αρκετά χρόνια και οι συντονισμένες ενέργειες των επόμενων κυβερνήσεων για την καταπολέμηση του φαινομένου. Ωστόσο όποτε εξασθενούσε η κεντρική διοίκηση με αφορμή τις κυβερνητικές, συνταγματικές και πολιτειακές μεταβολές που έλαβαν χώρα μέχρι τα μέσα του δευτέρου μισού του 19^{ου} αιώνας, η δράση των πειρατών αυξανόταν.

Βιβλιογραφία

1. Κωνσταντινίδη Αναστ. Κωστή, Η ληστεία και η πειρατεία στη Σκύρο, Σκιάθο και Σκόπελο κατά τη διάρκεια της επανάστασης του 1821 μέχρι της αντιβασιλείας του Όθωνα, Ιστορική μελέτη βασισμένη αποκλειστικά επί εγγράφων, τόμος πρώτος, Αθήνα 1988
2. Ν. Α. Κεφαλληνιάδη, Πειρατεία, Κουρσάροι στο Αιγαίο, Εκδόσεις Φιλιππότης, Αθήνα, 1984
3. Αργυρός Σ. Φ. Η πειρατεία, ιστορία και θρύλοι, έκδοση 1956, σελίδες 9, 140, 145 – 150, έκδοση 1963
4. Κωνσταντινίδου Π. Τρύφ. Πλοίαρχου Β. Ν. ε. α., «Η πειρατεία και καταδρομή και οι Έλληνες», ανάτυπον εκ της Ναυτικής Επιθεώρησης, τεύχη 214 και 215, 1949
5. Κ. Παίζης – Παραδέλης, Αντιναύαρχος ε. α., Πρόεδρος του Ναυτικού Μουσείου, «Η πειρατεία κατά τους χρόνους της Ελληνικής Επανάστασης και τα πρώτα μεταεπαναστατικά χρόνια», Ναυτική Επιθεώρηση, τόμος 133^{ος}, τεύχος 469, Μάιος – Ιούνιος 1991
6. Νίκος Βασιλάτος, Ιστορικός – Συγγραφέας, «Τα όπλα των Ελλήνων ναυτικών» Εφημερίδα Ελευθεροτυπία, ένθετο Ιστορικά, τεύχος 171, 6 Φεβρουαρίου 2003
7. Αννίτα Πρασά, δρος Νεότερης Ελληνικής Ιστορίας, προϊσταμένης Γενικών Αρχείων Κράτους Ν. Μαγνησίας, «Καποδίστριας και Μιαούλης», Εφημερίδα Ελευθεροτυπία, ένθετο Ιστορικά, τεύχος 290, 16 Ιουνίου 2005
8. Εγκυκλοπαίδεια Δομή, 23 τόμος, λήμμα πολεμική πειρατεία, σελίδες 419 – 420, έκδοση 2005

9. Εγκυκλοπαίδεια Πατριδογνωσία, εκδόσεις Έθνος της Κυριακής, τεύχος 23 Ανδρέας Μιαούλης, Θαλασσόλυκος στα δεκάξι, ναύαρχος στην Επανάσταση, τεύχος 33 Θεσσαλία, Πειρατές στο Αιγαίο, Αθήνα 2002
10. Τρικούπης Σπυρίδωνας, Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης, έκδοση Νέα Σύνορα – Α. Α. Λιβάνη, τόμοι Α΄, Β΄, Γ΄, και Δ΄, Αθήνα 1993
11. Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τόμος ΙΒ, Εκδοτική Αθηνών Α. Ε., 1977

Ο Γεώργιος Κολοβός γεννήθηκε στην Αθήνα το 1971 και έχει σπουδάσει Διοίκηση Ναυτιλιακών και Μεταφορικών επιχειρήσεων στο ΑΤΕΙ Πειραιά. Είναι συγγραφέας των βιβλίων «[Η δράση του Ελληνικού Ναυτικού στη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου](#)» (2009) και «Υποδομές των μεταφορών του Νομού Αχαΐας» (Εκδόσεις Πανεπιστημίου Πατρών, 2005)

Άρθρα του έχουν δημοσιευθεί στα περιοδικά Αρχείο Οικονομικής Ιστορίας, Επιθεώρηση Μεταφορικού Δικαίου, Τεχνικά, Τεχνικά Χρονικά – έκδοση Τ. Ε. Ε./Τμήμα Δυτικής Ελλάδος, ΕΛ.ΝΑ.ΒΙ. και Ναυτική Ιστορία και στις εφημερίδες Βήμα, Πελοπόννησο και Δημοτικό Μέλλον.

Έχει εργαστεί στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα.

Περισσότερες πληροφορίες για το Γεώργιο Κολοβό, μπορείτε να βρείτε στον δικτυακό τόπο : <http://koge.weebly.com/> .